

Güneşle Aydınlananlar

Enlightened By The Sun

NEFES
yayınları

ISBN: 978-605-5902-13-1

Kitap yayın no: 16

İstanbul, 2010

Derleyen: *Türkkad İstanbul Yayın Kurulu*

Yayın Kurulu: *Cemâlnur Sargut, Nazlı Kayahan, Neşe Taş, Aylin Atikler Yurdacan*

Türkçe Redaksiyon: *Gülten Kayan*

İngilizce Redaksiyon: *Aylin Atikler Yurdacan, Nazlı Kayahan*

Kapak Tasarımı: *Hümanur Bağlı*

Kitap Tasarım: *Adem Şenel*

Kapak & İç baskı: *Pasifik Ofset. Tel: 0 212 612 31 85*

Cilt: *Pasifik Ofset Tel: 0 212 612 31 85*

Nefes Yayınları;

Bağdat Cad. Güzel Sk. Bilkan Apt.

A Blok no:11/2 Selâmiçeşme, İstanbul

Tel: (216) 359 1020 **Faks:** (216) 359 4092

**“Uçan Şems:
Şems ve Mevlânâ'nın Görüşmesine Bir Bakış”**

Prof. Dr. Parvaneh Saberi

Yönetmen, Yazar

Şems ve Mevlâna'nın Görüşmesine Bir Bakış:

Afganlılar, Mevlâna'yı Afgan sayarlar. Çünkü Mevlâna, Belh'te dünyaya gelmiş ve küçükliğini o şehirde geçirmiştir. Bugün de Belh Afganistan şehirlerindedir. Biz İranlılar, Hazret-i Mevlâna'yı, İranlı sayıyoruz. Çünkü Belh şehri, eskiden Büyük Horasan'ın bir parçasıydı. Ayrıca Mevlâna; *Mesnevî*, *Dîvân-ı Kebîr* ve diğer eserlerini Farsça olarak yazmıştır. Horasan da, Fars dilinin beşiğidir. Türkler, Hazret-i Mevlâna'yı kendilerinden sayarlar çünkü O, ömrünün semereli 43 yılını Konya'da geçirmiş ve yine orada vefat edip ebedî istirahatata çekilmiştir.

Ama gerçekte Mevlâna kimdir? O, tarihin büyük kargaşalarının hüküm sürdüğü dönemde dünyaya gelmiş olan, Hak yolunun bir yolcusudur. Hicrî 604 senesinde dünyaya gözünü açmış, 680 senesinde de dünyadan gözünü yummuştur.

Hicrî 7 ve 13. asırlar arası, İslam tarihindeki en hareketli (*güzel*) ve aynı zamanda en karışık dönemdir. İslam, Arabistan'dan Suriye, Mısır, İran, İspanya gibi bölgelere yayılmıştır. Her türlü bencillikten uzak olan, “Allah'a mutlak aşk” ülküsüne sahip tasavvuf anlayışı ortaya çıkmış, öte yandan Tatar kavimlerinin, Moğolların, Cengiz Han'ın istilası ve ne yapacağını bilemeyen insanların her tarafa kaçışması görülmüştür. Bu dönemde Mevlâna da,-- ki kıymetli annesi sonraları O'na Hüdâvendigâr adını vermiştir-- oradan oraya dolaşmaktadır. Altı yaşında Horasan'dan, Irak ve Hicaz'a giderek, gönlündeki gurbet hislerini saçıyor ve bu meçhul yolculuğun, onu nereye götüreceğini bilmiyordu. O, (*bu dönemde*) sazlıktan koparılmış cıvıltı bir neydir.

*Dinle neyden ne anlatıyor, ayrılıklardan şikâyet ediyor.
Beni sazlıktan kopardıkları günden beri, ıslık sesimden erkek ve kadın inle-
mişlerdir.
Ayrılıktan parça parça olmuş bir gönül isterim ki, aşk derdini ona anlatabi-
leyim.
Kendi aslından uzak kalan her kişi, tekrar vuslat gününü arar.*

Mevlâna, yaşadığı güvenli yurttan ve köşkten koparılıyor. Yolculuk onu seyr u süluk'e (*manevî yolculuğa*) götürüyor. Kemâlat yolunda tarîkatın yedi merhalesi (*atvâr-ı seb'â*) 66 yıllık hayatında ona yol gösteriyor. O, ka- buğunu çatlatıyor ve bu dünya ile alâkası olmadığını anlıyor. Onun vatani, dostun (*sevgilinin*) bulunduğu vatandır, o âlemdir.

*Ey Dost'a doğru kanat çırpacağım güzel gün,
Onun köyüne ulaşma sevdâsıyla kanat çırpayım.*

Ancak, dosta doğru kanat çırpma kolay değildir.
Aşk önce kolay göründü, ancak zorluklara düştü.

Bu yolda güçlü kanatlar, çalışma, yolu bilen ve sırta âşinâ kişilerin, reh- berliği gereklidir. Mevlâna, "aşk"tan sağlam ve güçlü bir kanat sahibi olur. Allah'a ve O'nun tarafından gelen her şeye aşk duyar. Ancak Dost'a vuslatın yolunu bilmemektedir. Her arzuyu bilen ve her duâyı kabule, gücü ye- ten tek yaratıcı, âlemi aydınlatan güneş gibi, Mevlâna'nın gönül ve canı- nı, Cenabı-ı Hakk'ı tanıma nuruyla aydınlatın ve ona Allah'a giden yolda rehberlik etsin diye, Şems-i Tebrîzî'yi gönderiyor. Şems'in kim olduğunu, nereden geldiğini ve nereye gittiğini, kimse bilmiyor. Mevlâna ile görüşü- yor ve Dost'un makâmına yaklaşmanın yolunu ona öğretiyor, sırların kili- dini onun eline veriyor ve şöyle bildiriyor:

"Ben, mârifet (*Allah'ı tanıma*) gemisine binmiş, küçük bir su kuşuyum (*ör- değim*). Ben iki ayağı ile asılan bir kuşum. Evet, asılıyorum ama Dost'un tuzağında asılıyorum. Benim, uyumak ve yemekle ne işim olabilir? Beni böyle yaratan Rabbim benimle vasıtasız olarak konuşmadığı, ben ona bir

şeyler sormadığım ve o söylemediği sürece benim uyumak ve yemekle ne işim olabilir?

Ben, Ona söylerim ve dinlerim ki nasıl bu âleme gelmişim ve nereye gidiyorum, âkıbetim nedir? Bende, şeyhimin ve hiç kimsenin görmediği bir şey vardır. Gönüllerde mühür vardır. Dillerde mühür vardır. Kulaklarda mühür vardır. Her biri bir şeyle meşgul ve onunla memnun, mutludur. Kimisi kendi ruhuyla, kimisi aklıyla, kimisi de nefsiyle meşgul. Ben dostları olmayan bir dostum. Benim bu dünyada avâm (*basit halk*) ile hiç işim olmaz. Ben onlar için gelmedim, ben şeyhi ele alıyorum ve mürîdi sorgulamıyorum. Sonra her şeyi değil ha, şeyh-i kâmilî ele alıyorum.

Dün gece şeyh elinde fener ile şehri dolaşıyordu,
Şeytan ve hayvandan bezdim, insan arıyorum diyordu.
Dedim ki: Biz de aradık, bulunmuyor,
Dedi ki: Bulunamayan şeydir benim arzum.

Kendi cinsimden bir kişi arıyordum ki, onu kible (*ve rehber*) yapayım, yüzümü ona çevireyim, çünkü usanmıştım, yorulmuştum, yorulmuştum, yorulmuştum.

Mevlâna'yı bu vasıfta buldum!

İnsanlık bilgisinin parlayan yıldızı Şems-i Tebrîzî, bir diğer parlıtlı yıldız olan Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin karşısında oturuyor. Ortak bir rûhun, mükemmel birer yarısı halvete çekiliyorlar. Mânâya, huzura, vecde, coşkuya ve güzelliğe ulaşıyorlar. Şu sözlerdeki gibi:

Şems: Senin yüzünü görmek vallâhi mübârektir.

Mevlâna: Dost oldum, dost oldum, senin derdinle dost oldum.

Sana kavuşunca her şeyden usanır oldum.

Şems: Kaybolmak içinde kaybolmak (*fenâ içinde fânî olmak*) benim dînimdir.

Mevlâna: Dâne sensin, tuzak sensin, pişmiş sensin, ham sensin. Beni ham bırakma.

Şems: Âlemdeki her şey, senin dışında değildir. Kendinde ara, istediğin her şey sendedir.

Mevlâna: Gönlünün rengi nedir?

Şems: Gönlümün rengi her nefeste, insanlığı hayal etmektedir. İnsanlık makâmını.

Mevlâna: İnsanlık makâmı mı?

Şems: İnsanlık kendisini ucuza sattı.

Mevlâna: Ne demek istiyorsun?

Şems: Söz kısa mı? Dil yetersizdir. Kalk benimle Allah'ın makâmına (*huzûruna*) gel!

Mevlâna: Bu nasıl bir sırdır?

Şems: Bu zevk ve hâldir, senin bundan haberin yok mu?

Mevlâna: Onun ötesinde ne var?

Şems: Söz sahası dardır. Mânâ sahası ise geniş. Sözden daha öteye geç ki genişliği ve sahayı görebilesin.

Mevlâna: Gönlün kimin üzerindedir?

Şems: Gönlüm kimsenin hazînesi değildir, sadece Hakk'ın hazînesidir.

Mevlâna: Mücâhede, riyâzat, tekrâr ve bilmek nedir?

Şems: Bütün bunlar zâhirî şeylerdir. Ne zamana kadar atsız eğere binip, yiğitler meydanında koşacaksın? Ne zamana kadar başkalarının sopasına yaslanıp, yürüyeceksin? Sırların ve sözlerin hani?

Mevlâna: İlim nedir?

Şems: İlim, seni ma'lûma (*bilinene, Allah'a*) ulaştıran şeydir.

Mevlâna: Akıl nedir?

Şems: Akıl, eve kadar götürür, rehberlik yapar. Ama evin içine götüremez. Orada akıl perdedir, kalp perdedir, sır perdedir.

Mevlâna: Sen kimsin, yıldırım mı, ateş mi?

Şems: Maalesef, gâfiller seni zarara götürüyorlar. Kalk ta gidelim.

Mevlâna, nâdir bir ilgi (*ilgînc bir teveccüh*) altında, kendisini şahinin gölgesindeki bir güvercin gibi hissediyor. Kendinden geçiyor, anlatılamayacak bir heyecan ve hâl oluşuyor. Dünya edebiyatının, en parlak ve en nâdir şiir hazînesini söylemeye başlıyor. Şems ve Mevlâna, bu iki yarım, birbiriyile tamamlanıyor ve kemâle ulaşıyor.

Şems:

Halk benim, hâne benim,
Tuzak benim, dâne benim.
Akıllı ve deli benim,
Tutsak ve özgür benim.
Üzüntülü ve mutlu benim,
Uzaklaşma, uzaklaşma,
Sırlar Kâbe'si benim,
Cübbe ve sarık benim.

Mevlâna:

Ölü idim, diri oldum,
Ağlıyordum, gülen oldum
Aşk nasîbi geldi ve ben
Sonsuz bir nasip oldum.
Dedi ki: Deli değîlsin
Bu eve lâyık değîlsin.
Gittim ve dîvâne oldum
Zinciri kıran oldum.

Şems:

Biz yukarıdanız ve yukarıya gidiyoruz
Biz denizdeniz ve denize gidiyoruz
Biz buradan ve oradan değîliz
Biz mekânsızlıktanız ve mekânsızlığa gidiyoruz.
Ruh tufanında Nuh'un gemisiyiz
Şüphesiz elsiz ve ayaksız (*uçarak*) gidiyoruz.
Dalga gibi kendimizden baş kaldırdık (*yükseldik*)
Tekrar kendimizde temâşâ etmeye gidiyoruz.

Mevlâna: Pîrim, murâdım, derdim ve ilacım. Derdim ve devâm, zamanımın dostu.

Mevlâna, Şems'in karşısında saygıyla başını eğiyor, darlıklar kafesinden kurtuluyor ve Cenâb-ı Hakk'ın katına, yol buluyordu. Çünkü söz ve lâf ile Allah'ın katına yol bulunamaz. Allah yolunu arayan herkes yıkanmalı, kitabı ateşe vermeli, maksadının hakikatini insanın içinde, kendinden (*nefsinden, egosundan*) sıyrılmış bir bende aramalıdır.

Nişanım (*alâmetim*), nişansızlıktır, mekânım mekânsızlık,
Ne bedendir, ne ruhtur, bizzat ben sevgilinin canıyım.

Şems ve Mevlâna'nın buluşması takdîr-i ilâhînin hükmüdür. Mevlâna bu buluşmada kendi varlığını Şems'in varlığında buluyor, ama kendini hiç görmeksizin, Şemsin takipçisi ve gölgesi olarak. Gafletten uyanır, her şeyi terk eder, herkesten ayrılır. Şehir şehir her yere, onun peşinden gider. Şems gayb âlemine, ilâhî âleme doğru, bir pencere olur. Mevlâna, onunla gayba ulaşır. Hattâ, gaybın kendisi olur. Gaybı, bütün sonsuz genişliğiyle bu pencerenin sınırlarında bulur. Şems'in karşısında Mevlâna'nın hâli, aşkın ötesinde bir şey idi. Küllük idi, fenâ idi, sonsuz varlıkta yok olmak idi. Keşif âlemine geçiş idi. Şems Mevlâna'yı kendisinden çalıyordu ve yine kendisinde yok ediyordu. Mevlâna'nın Şems'e aşkı, ruhun karşı duramayacağı büyük bir coşkuydu.

Aklın kalp karşısındaki yenilgisi:

*Mutlu oldum, mutlu oldum, her şeyden âzâd oldum,
Ben konuşmaya başlayalı nice bin yıllar oldu,
Oraya giderim, oraya giderim, yüksek idim, yükseğe giderim.
Tekrar özgürüm, tekrar özgürüm, buraya mutlaka geldim,
Bize baş gözü ile bakma, bize gönül gözüyle bak,
Oraya gel, bizi gör, çünkü buraya yüklü geldim.*